

Nieuwsbrief

ivn natuur
educatie

Jaargang 11 nummer 11 – november 2019 Nieuwsbrief voor leden en vrienden van IVN en KNNV afdeling Apeldoorn
Redactieadres: nieuwsbrief@ivn-apeldoorn.nl Bijdragen volgende nieuwsbrief graag vóór **24 november** opsturen

Natuurmoment

Door de knieën

De leden van de KNNV paddenstoelenwerkgroep maakten de laatste weken overuren. De tips en waarnemingen vulden mailboxen. Vorig jaar heeft IVN de Paddenstoelentocht in Stadspark Berg & Bos afgelast. Te droog. Dit jaar was het een feest, een explosie aan paddenstoelen. Bij het uitzetten kwamen we naambordjes tekort voor al die soorten. Ans Weenk (KNNV en IVN lid en specialist op het gebied van paddenstoelen) hielp gelukkig mee door ze van namen te voorzien.

In het Theehuis druppelden zondag 29 september de bezoekers ondanks de regen binnen voor de eendaagse herfstexpositie. De route werd op die dag door zeker 60 regenbestendige speurders beleefd. De twee soorten nestzwammetjes van 1,5 centimeter hoog maakten diepe indruk. Er waren er honderden op de speelweide onder de beuken tussen de houtsnippers en op takjes. Je moest er wel voor door de knieën.

(Foto en tekst Yvonne Zwikker)

Bestuursmededelingen

Ledenvergadering IVN Apeldoorn donderdag 21 november

Agenda:

- Verslag Ledenvergadering mei 2019
- Mededelingen
- Nieuw lid voor de Financiële Commissie
- “Stand van de afdeling en rol van het bestuur?” informatieve discussie (notitie ter inleiding volgt 15 november)

Pauze

- IVN-Café door de werkgroep Scharrelkids

Toelichting:

Op de afgesproken datum was pas van de helft van de werkgroepen een jaarplan en begroting ontvangen. Naast de uitdagingen die er zijn met de coördinatie van de werkgroepen cursussen en de excursies volop reden om ook met de andere werkgroepen in gesprek te gaan. Op basis van de inzichten uit die gesprekken maakt het bestuur een gespreksnotitie voor de ALV. Daarin dus nog geen jaarplan en begroting. Die komen dan in de voorjaars- ALV die we eerder dan gebruikelijk in maart houden tezamen met het jaarverslag en de jaarrekening.

Excursieprogramma 2020

Met een groep IVN-natuurgidsen is een raamwerk opgesteld voor de excursies in 2020. Uitkomst is dat er iedere derde zondag van de maand een IVN excursie is. Zo willen we bevorderen dat we op een herkenbaar tijdstip iets te bieden hebben. Gidsen hebben zich opgegeven om één of meer excursies te organiseren. Zo is er iedere maand een activiteit. Daar zullen ze uiteraard de hulp en ondersteuning van andere IVN'ers bij inroepen.

Naast deze excursies op vaste dagen zijn er veel ideeën gelanceerd voor aanvullende activiteiten. Ook daarvoor is alle ruimte. De komende weken werken we de oogst van de middag uit en bereiden we een vervolg voor.

Wil je ook meedoen? Lees vooral deze nieuwsbrief en reageer op de oproepen en vacatures. Zo houden we een levendige afdeling met veel activiteiten en laten we nog meer mensen de natuur beleven.

Nieuws uit de afdeling

Welkom nieuwe leden.

Nieuwe leden IVN: Egbert Schipper, Anne Marie de Kleuver, Veronie Bolder, Marie José Stenekker, Jolanda van Hattum, Maarten Prins

Hartelijk welkom en tot ziens bij één van de vele activiteiten.

Opsteker Nijbroekse polder

In oktober hielden we een interessante en prima georganiseerde Opsteker over en in de Nijbroeker polder. Ondanks het druilerige weer en de blubber hebben de deelnemers genoten van een gebied waar we als IVN nog niet erg actief zijn. We bezochten o.a. de kerk van Nijbroek, IJsselboerderij de Blankenmate en het gemaal bij Terwolde. En doorkruisten het gebied met een zeer rijke historie.

Niet mee geweest, maar toch interesse. [Lees hier meer over Nijbroek.](#)

Opstekers zijn bijeenkomsten voor (aspirant) IVN Natuurgidsen gericht op deskundigheidsbevordering, maar uiteraard ook op gezelligheid en plezier.

Paddenstoelencursus

De paddenstoelencursus beleefde een mooie paddenstoelen-herfst, ook tijdens de excursies. Zie onderstaande foto's van de excursies bij de Leemputten en Hoog Buurlo.

Oranjepark krijgt goede belangstelling onder de paraplu's

Het was echt weer om thuis te blijven, toch kwamen 19 belangstellenden vrijdagochtend 4 oktober in de stromende regen naar de excursie in het Oranjepark. Onder de titel Oranjepark: het oudste park nog springlevend zagen en hoorden de deelnemers wat er allemaal komt kijken om het Oranjepark zijn glorie te geven en die te laten behouden. Er werd niet alleen veel verteld en getoond, maar ook gevraagd. Een excursie, die gezien de reacties in het IVN programma zal terugkeren.

Gallen

Op 21 september had de werkgroep VENEL (landschapsonderhoud) een geslaagde werkdag in het hakhout bij Hoog Buurlo. Het viel toen een aantal mensen op dat er vreemde uitgroeisels op de eiken zaten. Dit waren plantengallen, die op eik meestal veroorzaakt worden door piepkleine wespjes. Het wespje legt een eitje op de boom en als reactie daarop maakt de boom een gal, waarin de larve zich ontwikkelt tot volwassen galwesp. Er leven enige tientallen soorten galwespen op eik en allemaal maken ze hun eigen karakteristieke gal. Gerrian Tacoma heeft de knikkergal (boven) en de ananasgal (onder) op de foto gezet, maar waarschijnlijk zaten er wel meer soorten. Misschien leuk om daar tijdens de volgende werkdag tussen het werken door naar te zoeken.

Er komen nog werkdagen op 2 november, 16 november, 30 november, 14 december, 4 januari, 18 januari, 1 februari, 15 februari, 29 februari en 14 maart. Je kunt altijd meedoen. Kijk op www.ivn-apeldoorn.nl voor de locatie.

Nieuwe paddenstoelenfoto's in het IVN Archief

Willem Kuijpers heeft een stapel nieuwe paddenstoelenfoto's in het IVN foto archief geplaatst. Helaas ontbreekt nog de naam. Wie helpt? Zie: IVN Archief/foto archief/natuurfotos/paddenstoelen

>> [Meer weten over IVN Archief?](#)

Schimmels (57)
.jpg

Schimmels (58)
.jpg

Schimmels (59)
.jpg

Activiteitenagenda

De activiteiten van IVN en KNNV staan open voor alle leden. Deelname aan werkgroep bijeenkomsten alleen na aanmelding/afstemming met de werkgroep-coördinator, vanwege het programma of het maximum aantal deelnemers. Bekijk alle (publieks)activiteiten van [IVN Apeldoorn](#) en van [KNNV Apeldoorn](#).

- 2/11 IVN [Natuurwerkdag in natuurpark Berg en Bos](#)
- 6/11 IVN [Informatie avond over de Natuurgidsenopleiding](#)
- 9/11 KNNV Vogelwerkgroep: [Excursie](#)
- 11/11 KNNV Paddenstoelenwerkgroep: [Excursie Richtersweg Ugchelen](#)
- 16/11 IVN [Natuurbeheer bij terrein Staatsbosbeheer](#)
- 18/11 KNNV Werkgroep Sprengen en Beken: [Wandelexcursie Beken bij Epe](#)
- 19/11 IVN [Informatieavond over de Natuurgidsenopleiding](#)
- 20/11 IVN [Groencafé over vergroening van wijk De Maten](#)
- 25/11 KNNV Paddenstoelenwerkgroep: [Excursie Begraafplaats Soerenseweg Apeldoorn](#)
- 30/11 IVN [Natuurbeheer in de omgeving van Apeldoorn](#)
- 30/11 KNNV Vogelwerkgroep: [Wandeling De Poll](#)
- 7/12 KNNV Vogelwerkgroep: [Excursie naar Arnhem](#)
- 9/12 KNNV Paddenstoelenwerkgroep: [Excursie Kroondomein t.o.restaurant De Echoput](#)
- 14/12 KNNV Vogelwerkgroep: [Wandeling Hoog Buurlo](#)

IVN Natuurgids worden? Kom 6 of 19 november op de informatieavond.

In 2020 start IVN Apeldoorn met een nieuwe uitvoering van de Natuurgidsenopleiding. Op 6 en 19 november zijn er informatiebijeenkomsten waarop het doel en de opzet aan de orde komen. Deze bijeenkomsten zijn vooral gericht op mensen die al enige natuurcursussen gedaan hebben en toe zijn aan de laatste fase van de opleiding (deel 2).

Tijd: 19.30 uur tot 21.00 uur, in IVN Lokaal de Vijfster. Je hoeft je niet op te geven voor deelname aan de informatiebijeenkomst, maar als het lokaal vol is vragen we je op de andere datum te komen. Inschrijving voor de gidsenopleiding is ten allen tijde mogelijk.

[>> Lees meer](#)

20/11: IVN Apeldoorn organiseert eerste Groencafé

Op woensdag 20 november organiseert IVN Apeldoorn het eerste Groencafé van Apeldoorn. Het Groencafé is een laagdrempelige bijeenkomst over een natuuronderwerp. Dit keer over het versterken van het groen in de wijk De Maten. Wat kun je zelf doen in je eigen omgeving en in je eigen tuin. Later volgen er ook Groencafés in andere wijken van de stad.

Op het programma een inleiding van ecooloog Paul Ganzevles over groen, biodiversiteit en eco-spots. Tuinarchitecte Anneke Stolk van Annaparte vertelt over natuurlijke tuinen. En bewoners van Ugchelen over het initiatief om hun buurt een stukje groener te maken. Verder vindt je er informatie over verschillende groene regelingen en kun je in gesprek met de IVN eco-coach over het vergroenen van je omgeving.

Aanvang 20 uur, inloop vanaf 19.45 uur. Het Groencafé vindt plaats in basisschool De Schakel, Rederijkershoeve 21.

[>> Lees meer](#)

Wie doet er mee?

Groenvoer bezorger (M/V) gevraagd

Wie wil in Vaassen 1x per kwartaal Groenvoer bezorgen bij ongeveer 13 adressen?

Werkgroep Cursussen zoekt een coördinator

Samen met de cursusorganisatoren is een plan gemaakt voor 2020. De verschillende cursusteams organiseren de cursus. Niettemin is een coördinator voor de werkgroep cursussen van groot belang. Wie wil deze rol vervullen? [Lees het functieprofiel](#). Je leest daarin dat je er niet in je eentje voor staat, maar samenwerkt met de cursusteams. Vanuit het bestuur is [Hein Hillen](#) contactpersoon.

Vacature docent(en) vogelcursussen

Sinds 2014 organiseert IVN samen met KNNV korte vogelcursussen: één avond theorie en één zaterdagochtend excursie. De theorieavond wordt normaliter gegeven door een docent van IVN én een docent van KNNV. De begeleiding van de excursies geschiedt door vogelaars uit een poule van zowel IVN als van KNNV. Inmiddels zijn er zes van deze vogelcursussen en we zijn bezig om een nieuwe te ontwikkelen.

Voor een aantal van deze cursussen is recent een vacature ontstaan voor de IVN-docent (of modulemaatje zoals die ook wordt genoemd. Deze presenteert een deel van de theorie avond). Dit is voor de cursus Tuinvogels en Winterwatervogels, waarbij de IVN-docent een ondersteunende rol heeft en voor de cursus

Weidevogels, waarbij de IVN-docent een leidende rol heeft.

Voor meer informatie over de inhoud van de werkzaamheden kun je terecht bij John van Heiningen. Voor algemene informatie kun je terecht bij Henk van den Ende. Graag via het mailadres secretaris@ivn-apeldoorn.nl.

Ook meedoen? Laat het weten!

Alle werkgroepen en teams kunnen mensen gebruiken. In de meeste gevallen kun je zelf bepalen hoeveel tijd je beschikbaar wilt stellen. Kijk eens bij de verschillende [werkgroepen van IVN Apeldoorn](#). Heb je vacatures in je werkgroep of team? Meld het bij de [nieuwsbriefredactie](#) voor publicatie.

Ander (natuur) nieuws en activiteiten

Monumentale beuken in het Oranjepark

Nog even en dan gaat de zaag erin. Zes monumentale beuken verdwijnen in het Oranjepark in de omgeving van het Prins Hendrikplein. Het is de tweede cirkel van bomen die aan verjonging toe is. Dit gebeurt gefaseerd volgens een vastgesteld meerjarenplan om de originele inrichting van het park te behouden. Toen de eerste clump, een cirkel van 17 bomen, omging op de hoek van de Kerklaan en de Van der Houven van Oordtlaan werd duidelijk dat het de hoogste tijd was, gezien de holtes in de stammen. Op een van de stammen van de bomen die nu gaan verdwijnen is al een Porseleinzwam zichtbaar. Straks eens kijken hoe hol deze bomen zijn. (Zie foto: Deze 'clump' wordt vervangen).

Waarom zwermende spreeuwen niet botsen

Miljoenen spreeuwen arriveren aan het begin van de winter uit Rusland en Scandinavië om hier te overwinteren. In de avondschemering komen ze samen in wervelende wolken. Het lijkt of ze elkaars gedachten lezen, of instructies krijgen van een leider, want hoe is het anders mogelijk dat zo'n spreeuwenzwerm zich gedraagt als één lichaam?

Zwermende spreeuwen botsen niet en dat is knap. Prof. dr. Charlotte Hemelrijk (RUG) heeft met een model wetenschappelijk onderzocht hoe dat in zijn werk kan gaan. Het blijkt dat spreeuwen allemaal even snel vliegen (zo'n 36 kilometer per uur), want remmen of versnellen kost te veel energie. Dat maakt samen vliegen al makkelijker, want bots maar eens met iemand die precies even hard gaat. Dat kan alleen als je de bocht om gaat.

Omdat spreeuwen boven hun slaapplek zwermen, moeten ze toch geregeld een bochtje maken. Daar hebben ze gelukkig ook een bots-vrije oplossing voor: ze houden maximaal zeven buurvogels in de gaten en zorgen dat ze daar niet tegenaan vliegen. Als een paar spreeuwen van koers veranderen, dan verspreidt die beweging zich dus door de hele wolk, omdat ze zich allemaal razendsnel aanpassen aan die zeven burens.

(Bron: *Nature Today*. Foto's: *Jelle de Jong*)

Buurtinitiatief genomineerd voor Steenbreektrofee 14-10-2019

Dit jaar vonden voor de vierde keer de beoordelingen plaats van de [Steenbreektrofee](#). Tien aangesloten partners van Steenbreek hadden een inzending ingestuurd. Eén van die projecten is het buurtinitiatief Zichtweg in Apeldoorn.

[Stichting Steenbreek](#) is middels deze prijsvraag op zoek naar innovatieve voorbeelden die laten zien hoe groen en water op een praktische manier worden benut en die illustreren waar Steenbreek voor staat. Dit zijn initiatieven die betrekking hebben op onder meer de bevordering van de biodiversiteit, gezondheid, sociale cohesie en die een positieve bijdrage leveren aan klimaatadaptatie. Op 14 november tijdens de [Nationale Groendag](#) in Wageningen wordt bekendgemaakt wie met de Steenbreektrofee naar huis gaat.

(Uit: *NatuurlijkApeldoorn.nl*)

Bouw je eigen egelhuisje!

Het gaat niet goed met de egel in Nederland. Nu de winter voor de deur staat kunnen ze wel wat hulp gebruiken.

De populatie egels in Nederland is afgenomen. Dit blijkt uit tellingen van Egelwerkgroep Nederland. Dit prikkelende zoogdier kan dus wel een steuntje in de rug gebruiken. Zeker in het najaar, wanneer egels veilig en warm plekje zoeken om de winter door te brengen. Wie weet laat hij zijn oog wel vallen op jouw tuin!

Samen met Egelwerkgroep Nederland heeft natuurplatform BuitenGewoon het BuitenGewone Egelhuisje in het leven geroepen. Zij hebben bouwtekening gemaakt waarmee je het huisje helemaal zelf in elkaar kan zetten.

Op de website van [BuitenGewoon](#) vind je de bouw instructies voor jouw eigen egelhuisje, maar ook een instructievideo. Daarin legt timmerman Sven precies uit hoe het gebouwd moet worden.

>> [Lees meer](#) (Bron: *Omroep Gelderland/Buitengewoon*. Foto *Rudmer Zwerver – Saxifraga*)

Dood doet Veluwe natuur leven

Onder de naam 'Dood doet Leven' besteden natuurorganisaties aandacht aan de rol van (grote) dode dieren in onze natuur en daarmee aan die van aaseters. Ook op de Veluwe zorgen fauna- en terreinbeheerders voor kadavers als onderdeel van de natuur.

Hierbij kan worden gedacht aan het laten liggen van een deel van de dode dieren na afschot en het terugbrengen van aangereden wild, vaak reeën, naar een gebied in de directe omgeving van het gevonden dier. De Veluwe is, als Nederlands grootste aaneengesloten laagland-natuurgebied, een bijzonder gebied dat een rijke fauna kent met soorten als wild zwijn, vos, edelhert en raaf. Recent is de Veluwe natuur nog completer geworden door de terugkeer van de wolf. Een grote predator als de wolf kan worden beschouwd als natuurlijke aasleverancier voor aaseters. Zo doodt een roedel wolven per jaar al snel tweehonderd hoefdieren, zoals ree, edelhert en wild zwijn. De rol van aasleverancier is een unieke rol die geen ander dier op de Veluwe kan vervullen. Wolven openen een kadaver bij de buik, verwijderen de ingewanden en openen de ribbenkast om vervolgens het borstbeen op te eten. In veel gevallen wordt de prooi verslept, waardoor ruimte ontstaat om het vlees en de organen te eten. Een wolf eet niet alles op: ingewanden als maag en darmen, stukken huid en stukken bot blijven verspreid liggen. Deze resten vormen dan een voedselbron voor aaseters, zoals diverse aaskevers, raaf, rode wouw en zeearend. Zo kan de terugkeer van de wolf een positief effect hebben op de gehele Veluwe biodiversiteit.

>> [Lees meer](#)

(Bron: Nature Today/ ARK natuurontwikkeling)

De laatste dagvlinders

Het is bijna november en soms zie je nog een enkele vlinder. Dat is dan meestal een dagpauwoog, kleine vos, gehakkelde aurelia of citroenvlinder. Deze zijn de hele winter als vlinder in ons land aanwezig. Als het wat kouder is, verstoppen ze zich en bij mooi en zonnig weer komen ze nu nog even tevoorschijn om nectar te drinken uit de nog bloeiende planten. Deze nectar is belangrijk om de komende koude maanden door te kunnen komen. Als het echt koud wordt en flink gaat vriezen, zijn deze vlinders in winterslaap. Hun spijsvertering staat dan op een laag pitje en ze hebben vocht uit hun lichaam verwijderd. Bovendien maken ze een soort antivries aan waardoor ze uitstekend tegen de vorst kunnen. Ook trekvlinders zoals atalanta's blijven tegenwoordig vaker hier in de winter, maar zij houden geen winterslaap. Bij wat lagere temperaturen zijn ze in rust. Als het wat warmer en zonniger is, worden ze weer actief en gaan op zoek naar voedsel. Als het echt fors gaat vriezen, overleven ze het niet. Een deel van de atalanta's is trouwens wel doorgevlogen naar het zuiden; hun nakomelingen trekken komend voorjaar weer deze kant op.

(Foto: Atalanta, Harm Werners)

Colofon

Redactie: Hans Hogenbirk (nieuwsbrief@ivn-apeldoorn.nl)

De nieuwsbrief niet meer ontvangen?

Mail naar: IVN Apeldoorn: ledenadministratie@ivn-apeldoorn.nl

KNNV Apeldoorn: ledenadministratie@apeldoorn.knnv.nl

Je kunt de nieuwsbrief ook [online bekijken](#)